

Ib Faurby og Clemens Stubbe Østergaard:

Indledning

Temaet for dette nummer af *Politica* er forholdet mellem Den kinesiske Folkerepublik og Vesteuropa. For kun få år siden ville det have været en overordentlig vanskelig og måske ikke særlig hensigtsmæssig opgave at fylde et helt tidsskriftsnummer om dette emne. De politiske, økonomiske og kulturelle forbindelser mellem de to områder var uhyre beskedne og påkaldte sig ingen større interesse.

I løbet af 1970'erne har situationen imidlertid ændret sig dramatisk. Vestlige politiske ledere - præsidenter, ministre og oppositionspolitikere i en stadig strøm - har aflagt besøg i Kina. Det samme havde forretningsfolk, forskere samt studerende og - ikke at forglemme - højtstående officerer. Samhandlen har også floreret. Kina har købt nøglefærdige fabrikker, vist stor interesse for avanceret vestlig militær teknologi, og i 1978 indgik De europæiske Fællesskaber sin første større statshandelsaftale med Kina, en aftale der i disse år er under udfyldning.

Det er denne udvikling i forholdet mellem Kina og Vesteuropa, der især har taget fart i 1970'ernes anden halvdel og de perspektiver, den rejser (for de kommende år), der er dette nummers tema. De er søgt indkredset gennem fire artikler, der hver fra sin synsvinkel belyser et aspekt af emnet.

En afgørende faktor i den øgede kinesiske interesse for Vesteuropa og for de vesteuropæiske landes interesse i en udvikling af forbindelserne med Kina er naturligvis den indre politiske og økonomiske udvikling i Kina i de seneste år, især siden 1976. I sin artikel om "ottetegns-politikken" beskriver Clemens Stubbe Østergaard den økonomiske politik i Kina i perioden 1976-80. Hovedvægten er lagt på den seneste udvikling fra årsskiftet 1978-79, og det vises, hvorledes denne økonomiske politik vil betyde en stigende integration af Kina i det internationale økonomiske system.

De videre udsigter for handel mellem Europa og Kina afhænger dog

af den vedvarende debat, der føres blandt forskellige politiske fraktioner omkring form, finansiering og tidsperspektiv for teknologi-importen. Men også elementer af den nuværende reformpolitik - markedsregulering, decentralisering - kan blive af betydning. En indirekte påvirkning går via den nye politiks forhåbentlige virkning på Kinas problematiske økonomiske situation. Netop de øjeblikkelige problemer synes at skærpe de politiske konflikter, der har præget Kinas ledelse i månederne siden december 1980.

Udviklingen i forholdet mellem Kina og Vesteuropa er imidlertid ikke udelukkende begrundet i økonomiske forhold. Hovedforklaringen her - som i Kinas forhold til mange lande og regioner samt bevægelser i den tredje verden - skal helt utvivlsomt søges i de kinesiske ledes opfattelse af det internationale politiske system og Kinas placering i dette. Kinas udenrigspolitik er primært bestemt af forholdet til de to supermagter, og i løbet af 1970'erne har dette udviklet sig fra en nogenlunde ligelig afstandtagen fra begge supermagter og deres påståede fælles hegemoni-bestræbelser til et stadig stærkere direkte modsætningsforhold til Sovjetunionen på den ene side og en langsom, men sikker positiv udvikling i forholdet til USA til en demonstrativt enig fordømmelse af den sovjetiske invasion i Afghanistan.

Kinas politik over for Vesten skal først og fremmest ses i lyset af modsætningsforholdet til Sovjetunionen. De kinesiske ledere opfatter Vesten som et bolværk mod sovjetisk ekspansion i vest, om end de ikke finder, at de vesteuropæiske lande i tilstrækkelig grad er sig den sovjetiske trussel bevidst eller gør en tilstrækkelig aktiv indsats for at modvirke den.

I artiklen "Guns and Mushrooms" analyserer Robert Broadman fra Dalhousie-universitetet i Kanada dels Kinas generelle diplomatiske, strategiske og økonomiske opfattelse af Vesteuropa, som den har udviklet sig i løbet af 1970'erne, og dels Kinas konkrete forhold til De europæiske Fællesskaber, med hovedvægt på den aftale, der blev indgået mellem Kina og EF i 1978.

Efter disse to artikler, der behandler emnet bredt og generelt, følger to artikler, som mere specielt ser på forholdet mellem Kina på den ene side og Norden og Danmark på den anden. Marita Siika, der er amanuensis ved instituttet for politisk historie ved universitetet i Turku i Finland, har i artiklen "Kina ser på Norden" be-

skrevet, hvorledes det kinesiske nyhedsbureau Zinhua News' nordiske udgave og Beijing Review har behandlet de nordiske lande i perioden 1973-78. Igennem den analyserede periode har der været en stigende interesse for de nordiske lande. Denne interesse følger Kinas almindeligt øgede interesse for Vesteuropa i det hele taget og er som sådan ikke udtryk for en særlig politik over for de nordiske lande. På den anden side afspejler den kinesiske presses behandling af de nordiske lande en betydelig forståelse for de enkelte landes politiske situation. Selv om holdningen er klart antisovjetisk, så udvises der for eksempel betydelig diskretion i behandlingen af det finsk-sovjetiske forhold.

I den sidste artikel drøfter ambassadør Janus Paludan, der var Danmarks ambassadør i Kina 1973-1975 forholdet mellem Danmark og Kina. Af særlig interesse her er omstændighederne omkring Danmarks diplomatiske anerkendelse af Folkerepublikken i 1950, der betød, at Danmark blev et af de få vestlige lande, der inden etableringen af diplomatiske forbindelser mellem Kina og Frankrig i 1964 diplomatisk var repræsenteret i Peking. Danmarks forhold til Kina drøftes i lyset af den amerikanske Kina-politik, den gradvis voksende uoverensstemmelse mellem Kina og Sovjetunionen og den indre politiske udvikling i Kina - specielt under Kulturrevolutionen.

Trods bidragydernes forskellige faglige og nationale baggrund, de specifikt behandlede emners forskellige karakter og en betydelig variation i det anvendte kildemateriale aftegner de fire artikler tilsammen alligevel et mønster eller - om man vil - udgør brikker i det samme puslespil. En række fælles temaer går igennem artiklerne, og den enkelte artikel uddyber og nuancerer nye aspekter af det overordnede fælles emne.

Temasektionen afsluttes med en bibliografi over udvalgt litteratur om forholdet mellem Kina og Vesten. Det er forholdsvis begrænset, hvad der er af litteratur om emnet, og hovedparten er fra de seneste år. Specielt om forholdet mellem Kina og de nordiske lande er så godt som intet skrevet.

Det er vores håb, at bibliografien vil vise sig nyttig for dem, der vil fordybe sig yderligere i emnet, og at dette temanummer i sin helhed vil bidrage til interessen for og forståelsen af et emne, som er blevet og utvivlsomt fortsat vil være af stigende betydning i den internationale politik.